

Jože Vugrinec

Lajos Bence: Furijasta generacija.

Pekel: Zavod Volosov hram, 2021

Pesnik, pisatelj, publicist, urednik, profesor madžarskega jezika in novinar Lajos Bence (roj. 1956 v Genterovcih) je že v lanskem letu v madžarskem jeziku izdal knjigo, ki je pod naslovom *Furijsta generacija* – v slovenskem prevodu Bele Szomija Kralja – izšla v letošnjem letu. Izdala jo je založba Volosov hram, Pekel. Spremno besedo vanjo je prispeval urednik te založbe Robert Feliks Titan. Knjiga je izšla z denarno podporo Občine Lendava.

Že ko jo odpreš, se spomniš dela madžarskega pisatelja in publicista Istvána Örkényja (1912-1979) *Enominutne novele* (Apokalipsa Ljubljana, 2008), predvsem zaradi tega, ker so Bencejeve pripovedi po obsegu enake Örkényjevim, celo precej krajše, tako da bi jih lahko imenovali *enominutne črtice*. A tudi marsikaj vsebinsko skupnega – neke vrste neobremenjenost z ideologijami, kritika aktualne politike (pri Benceju je ena od redkih izjem npr. v črtici z naslovom *Anju Mariška*, kjer zdaj že pokojno poslanka Državnega zbora Republike Slovenije Mário Požonec prikaže v lepi luči, v doseganju marsikaterega projekta v dobro madžarske manjšine v Sloveniji¹) in včasih kar groteskne situacije, ki mejijo že na podle nravi pri človeku – je v teh zgodbah, pripovedih in anekdotah obeh pisateljev.

Bence, neobremenjen z ideologijami (kot že povedano), kritičen do ateistov in vernikov, komunizma, so-

cializma in liberalizma, luciden, kot je, ne eni strani hvali svoj mladostni čas, čas otroštva in mladenišтва (otroške igre, norčije, vragolije, druženje, prijateljstva, ljubezni ...), čas 60. in 70. let prejšnjega stoletja, ki ga sedanje mlade generacije ob vseh ugodnostih in napredku ne morejo in ne znajo več živeti, po drugi strani pa prinaša pred nas tudi stiske mladih ljudi, upornišтво, težko prebijanje starejših ljudi skozi življenje in mnogih revnih družin (v vsej Furijasti generaciji se je dotaknil predvsem položaja ljudi v t. i. Lendavskem koncu, čeprav je le-ta veljal za vse Prekmurje), kar v nemalo primerih vodi v zasvojenosti – droge in alkohol – te pa v bolezni, kriminal, umore, samomore, skratka – v prezgodnje smrti in v strah pred življenjem.

Knjiga prinaša 34 kratkih zgodb, ki preko avtorjevih prednikov segajo celo v čase prve in druge svetovne vojne (npr. *Dobripapa – ali borba za »butaste« cilje, Teta Mariška dokončno prekine s komunajzarji* idr.), pa v čase tik po drugi vojni – podržavljanje privatne lastnine, internacije celih družin itd., segajo pa tudi že v avtorjeva srednja leta – v politično prevzgojo, v novačenje partijcev, kritiko šolstva itd. (npr. črtice *V vojski*, *Žuganje pedagogu*, *Zlom pedagogike* idr.). Piše o dobrih in hudobnih lastnikih živali (npr. zgodbe *Richijev dnevnik*, *Flokiji in Luxorji* idr.), o odnosu ljudi do zemlje in pokrajine in drugem.

Če avtorja prav razumemo, bi bilo krasno, če bi bile tudi generacije, ki prihajajo za njim, za nami »furijaste«, torej vihrave, nagajive, neučakane, a brez vsakršnih zasvojenosti, brez hudobije, sovraštva in nestrpnosti.

V Bencejevih črticah je veliko, pravzaprav vse, biografsko, osebnoizpovedno, spominsko, tako iz najzgodnejše mladosti do zrelih let. Vse do časa, ko si je z nastankom nove države Slovenije obetal veliko več, kot smo z njo dosegli. Nad marsičem je v njih navdušen, največkrat pa razočaran. Tako (morda še najbolj)

¹ Vsaj eden od njih ji ni uspel, tisti v letu 2001, da bi hungariko (v madžarščini tiskano oz. pisano gradivo) preselili iz soboške območne knjižnice v lendavsko – op. J. V.

nad nestrpnostjo (skrito ali odkrito) večinskega naroda nad manjšinskim. O tem se nam potoži v črtici *Kar vrnili so*, iz katere smo prepisali dva kratka odlomka.

Odlomka:

Na primer, nihče ni negodoval, da so višino pomoči odredile domače banke, zato pa toliko bolj nad tem, da z razpisom dodeljeni denar za nakup orodja in strojev ni vedno končal v rokah tistih predstavnikov madžarske manjšine, ki bi si to zares zaslužili.

Poznamo pa primere, ko je spretni prejemnik, nestrpnež do Madžarov, ki se je na skrivni način in brez pravih dokazov dokopal do dotacije, na vprašanje komisije (izvršilnega organa za dodelitev pomoči), ali si je upal prejeti ta finančna sredstva, odgovoril: »Zakaj pa tega ne bi vzel, saj so Madžari vrnili tisto, kar so v 1000 letih vzeli.« (Str. 82).

Lajos Bence

FURIJASTA GENERACIJA

Prevedel Bela Szomi Kralj